

CHILE BULLETINEN

Nummer 7 1977

Årgång 5

Pris 3 kr

DIKT *av* ADRIAN SANTINI

Översättning och illustration:
EWA STACKELBERG

Ay, de aquel que acunó
bajo el peso de su culpa
su negro estribillo

condenable
y queriendo plantarlo
en la llanura
quebró insolente
el pie del lirio!

Ay de aquellos insolentes!!

...porque aquella fragancia
interrumpida
volverá un día sin aviso
a invadir los poros
de la tierra
y sentirá la piedra silenciosa
necesidad urgente
de parir su voz entera,
cuando emerjan detrás
del arco iris
quienes quiten del huerto
la maleza...

(de LAS BIENAVENTURAZAS)

Ack, han som vaggade,
tyngd av sitt eget brott,
sitt svarta, fördömda omkväde!

när han ville plantera det
på slätten
bröt han hjärtlöst
liljans fot:

ack, dessa bödlar!!

...därför att denna avbrutna doft
skall en dag, utan förvarning,
återkomma och intaga
jordens porer
och den tysta stenen
skall förlösa
hela sin stämmas kraft
när de kommer fram bakom regnbågen,
de som rensar trädgården från ogräs...

(ur SALIGHETER)

Pinochets nya ansikte

Pinochet visar upp ett civilt och mysigt yttre hos USAs president Carter, »försvararen av de mänskliga rättigheterna». Efter diverse gester – som utlovad övergång till demokrati, frigivning av några fångar och nytt namn på säkerhetspolisen – hoppas Pinochet på förbättrade relationer med USA. Och Carter har mjukats upp – han har ju trots allt andra intressen i Chile än de mänskliga rättigheterna. Men hur är det egentligen med innehållet i Pinochets gester. Vad finns bakom hans nya ansikte?

Har något förändrats?

Läget i Chile är förändrat. Förtrycket har lättat. Risken för förföljelse har minskat. Metoden med »försvinnanden» har ersatts av korttidsarresteringar. Vi har goda möjligheter att bedöma om de, som skickas tillbaka från Sverige löper risk för förföljelse. Det finns inga kända fall av åtgärder mot hemvända flyktingar.»

Den bilden av Chile idag ger den svenska ambassaden i Santiago och den bilden har Invandrarverket använt som försvar för en hårdnande attityd gentemot chilenska flyktingar.

● Fallet Hector

En av dem som drabbats av den kärvare flyktingpolitiken är Hector Jeldres. I förra numret av Chilebulletinen rapporterade vi om hur han avvisades av svenska myndigheter och skickades till Peru med stor risk för vidare transport till Chile.

Men Chilekommitténs demonstrationer och protester (bl a den som föranledde polisattacken på Arlande 1/10) gav resultat. Idag är Hector tillbaka i Sverige. Och han har blivit utlovad politisk asyl.

Men vad hade hänt om vi inte hade lyckats och Hector blivit skickad vidare till Chile? Vad händer med andra som liksom han felaktigt klassas som »icke-politiska flyktingar» och returneras till Pinochet? Har trycket verkligen lättat i Chile?

● Polisrazzior

Så här berättar Hector om det Chile han lämnade för några månader sen:

— Polisen gjorde hela tiden razzior. Helt godtyckligt förde de bort människor, framför allt ungdomar, som befann sig på gatan

på kvällen. De tog bort dem, slog dem, höll dem inlåsta i några dagar, förhörde dem och släppte dem oftast sen. Sådant hände hela tiden. Dom ville skapa en rädsla. Och det lyckades dom med. Folk var rädda. Det var en känsla av terror i mitt kvarter. Man talade inte gärna med varandra — och framför allt inte med sådana man inte kände.

— Och, fortsätter Hector, har man en gång blivit fängslad, även om man egentligen inte gjort något eller har något politiskt förflutet som aktivist, så drabbar förtrycket en på flera sätt därefter. Man får inget jobb, man blir sparkad från det man eventuellt har... och man hamnar i en hopplös situation.

● Kom aldrig hem

Fler exempel:

För några veckor sedan kom ett brev till Norrköping, till två chilensare som avvisades från Sverige i augusti. De två hade aldrig kommit fram till sina hem i staden Tocopilla. Deras familjer i Chile trodde att de fortfarande var i Sverige. Var befinner de sig idag?

Risken finns att de »försvunnit»; att de tagits av någon av grennarna inom den chilenska juntans förtryckarapparat eller att de tvingas hålla sig gömda.

Vilket ansvar tar de svenska myndigheterna för sina beslut i såna här fall? Det gäller ju människor, som enligt polisens och invandrarverkets bedömning inte lider av politisk förföljelse i Chile. Situationen i Chile är ju »förändrad».

Eller hur är det med det? På nästa uppslag har Chilebulletinen försökt svara på frågan: har något förändrats i Chile idag?

...ja, men bara på ytan

Det är inte lätt för en utländsk besökare att få en riktig bild av Chile idag. Den som vandrar omkring bland glassätande familjer på Plaza de Armas i Santiago en solig söndag kan få intrycket att terrorn upphört.

Läget i Chile är svårt att bedöma, både här hemma och på plats. Därför vill vi förklara varför Chilekommitte'n oroar sig när flyktingar returneras dit:

● **Varför måste Chile-kommitte'n bråka så mycket om flyktingfrågan nu när förtrycket lättat i Chile?**

Vadå, lättat? Amnesty International har bekräftat att bara under augusti och september i år togs över 60 människor till fånga.

● **Jo, men lite medgörligare har väl juntan blivit i alla fall? Märks inte det på att den inhemska debatten blivit mycket fripråkigare?**

Det beror på hur man ser det. På ytan är den politiska debatten i dag öppnare och bredare än för ett par år sen. Pressen redovisar kritik från många håll. Fackföreningarna klagar i öppna brev till Pinochet över lönepolitiken och förbuden mot facklig verksamhet. Studenterna har uttryckt sitt missnöje med studieavgifter och bristande inflytande över studierna. Kyrkan påtalar med jämna mellanrum den ekonomiska misären och frånvaron av rättssäkerhet.

Det är bra att sån kritik kommer fram, även om den till tonen är väldigt ödmjuk. Mellan raderna kan man ofta utläsa en klar förkastelsedom över Pinochet-juntans regerande. Men ändå handlar det

hela tiden om en opposition, som accepterar de givna rammar, som diktaturen bestämt.

● **Men den här oppositionen måste ändå innebära en direkt utmaning mot juntan?!**

Nej, det gör den inte. Det är annorlunda när folk protesterar mot säkerhetspolisens övergrepp. I år har ju anhängare till försvunna fångar hungerstrejkat i FN-byggnaden i Santiago, ockuperat hallen till regeringsbyggnaden Diego Portales och demonstrerat utanför Högsta Domstolen vid USA-sändebudet Todmans besök där.

Det är modigt gjort, för de måste hela tiden räkna med risken för repressalier. De hungerstrejkande utsattes ju t.ex. för trakasserier, husundersökningar, etc av DINA och sedemera CNI, den nya säkerhetspolisen.

● **Men visar inte den öppnare debatten att juntan blivit svagare?**

Nej, att juntan tillåter opposition är inte nödvändigtvis ett svaghetstecken. Visst sitter regimen trångt både ekonomiskt och politiskt, men den är fortfarande i stånd att själv bestämma villkoren för militärens återtag.

Så när Pinochet kommer med sina demokratiseringslöften, är det inget annat än en inbjudan till borgeliga partier och liknande om en kohandel ovanför folkets huvud. De grupper och politiker, som idag släpps fram i den politiska debatten, är de som är beredda att senare regera på militärens villkor.

Genom att delta och framföra sin kritik i dagsdebatten bygger dessa grupper upp sin trovärdighet inför en kommande regimförändring, d.v.s. införandet av det som Pinochet har kallat en »auktoritativ demokrati». Just därför finns det i dagens offentliga debatt inget eller minimalt utrymme för vänsterrörelsens organisationer.

● **I ett sånt läge kan väl oppositionen i alla fall skärpa tonen?**

Jo, förstås. Och visst finns det debattinlägg, som går hårt åt juntapolitiken. Ett exempel är jesuiternas tidning Mensaje, ofta uppfattad som språkrör för kristdemokraterna. I dess septembernummer beskrevs Pinochets planer på att gradvis införa demokrati som helt verklighetsfrämmande och enbart ägnat att skapa oreda och våldsamma konflikter. Enligt Mensaje fanns det inte heller någon orsak att skjuta upp demokratins återinförande längre än till 1980. Och redan före det datumet borde en rad oeftergivliga krav tillfredställas, som t.ex. omedelbart slut på undantagstillståndet, rättvisare inkomstfördelning, slut på åsiktsförföljelse, rättsliga ingripanden mot allt maktmissbruk från myndigheternas sida, m.m.,

● **Det är väl ganska häftiga krav ändå?**

För att vara i Chile, ja. Att en sådan text gått igenom utan censur visar verkligen att oppositionens utrymme ökat.

Men tänk på att det mest är den borgeliga eller kristdemokratiska oppositionen som kan utnyttja det här utrymmet. Till stor del handlar inlägget i Mensaje om ett försök från kristdemokraternas sida att lägga fast ramarna för en förhandlingsuppgörelse med juntan.

● **Men öppningen gynnar väl alla politiska grupper?**

Nej, verkligen inte. Juntans bannlysning av vänstern står fast. Samtidigt som diktaturen tillåter en viss typ av opposition att breda ut sig, fortsätter säkerhetspolisen att slå till mot allt som luktar konspiration från vänster.

● **Men ambassader och andra rapportörer kan väl inte vara helt vilseförda när de menar att risken för förföljelse har minskat?**

Snarare är det väl så att juntan bytt metoder. Alldeles okänslig för internationella påtryckningar är den ju inte. Så nu bedrivs förföljelsen på ett smidigare och mindre iögonfallande sätt.

Uppenbarligen har juntan frångått systemet med att låta arresterade personer försvinna – i år har hjälporganisationerna i Chile bara registrerat ett tiotal sådana fall (utöver de ca tvåusen som fanns registrerade sen tidigare).

Pinochets nya ansikte

Teckning: Rollo

I stället använder sig säkerhetspolisen av massiva korttidsarresteringar med åtföljande tortyr och misshandel. Det räcker för att skrämja folk och för att kartlägga motståndsarbetet. Systemet fungerar nästan som svenska LTO (Lagen Om Tillfälligt Omhändertagande), så ingen kan anklaga säkerhetspolisen för att åsidosätta rättsreglerna.

● Juntan har ju upplöst den gamla säkerhetspolisen DINA. Är inte det

nya CNI en mjukare säkerhetspolis?

Nej, knappast. Jämfört med tidigare år har säkerhetspolisen visserligen trappat ner sin verksamhet. Men det beror mest på att den blivit mer effektiv, att den lärt sig att skilja ut allmänna missnöjesyttringar från aktiv underjordisk verksamhet. Det senaste året har säkerhetspolisen faktiskt bara genomfört två större svep (och i bägge fallen drabbade det ledningen för kommunistpartiet).

Förtrycket har blivit mindre omfattande i och med att det blivit mer selektivt, helt enkelt.

Just därför är det viktigt att inte låta solidariteten slappna. Vi får inte tro att vänstern är mindre förföljd bara för att metoderna blivit mer utstuderade, eller för att den inhemska debatten i Chile blivit fripråkigare. För den som faller i säkerhetspolisens nät, är riskerna för tortyr och döds-
misshandel lika stora nu som förut. Det är listan över färs-
svunna fångar fortfarande ett ovedersägligt bevis på.

● Vad kan vi göra?

De som valt folkets sida i kampen mot inhemskt förtryck och utländskt beroende, förföljs lika obönhörligt som tidigare. Det är deras sak vi backar upp genom stöd till vänsterpartiernas motståndsorganisationer, genom bidrag till den folkliga organiseringen kring barnmatsalar och verkstäder för arbetslösa, genom att driva kampanjer för de försvunna fångarna och genom att värna om de politiska flyktingarnas rättigheter.

Krister Sörgrén

OLA ULLSTEN:

"INGA SKÅL TILL ORO"

I förra numret av Chilebulletinen (nr 6/77) frågade vi statsrådet Ola Ullsten i ett öppet brev om regeringen skärpt sin inställning till befrielse- rörelser typ JCR, samordningskommitte'n för den väpnade kampen i Latina- merika. Här svarar Ola Ullsten:

Jag har med intresse tagit del av syn- punkterna i Chilekommitte'ns öppna brev den 1 september 1977. Såvitt jag kan se har vi helt sammanfallande åsik- ter i den fråga ni tar upp. En klar åtskill- nad måste göras mellan rörelser och grupper som arbetar för öppet angivna politiska mål å ena sidan och terroristli- gor för vilka våldet tycks vara både mål och medel å den andra.

Denna helt självklara distinktion kommer också till uttryck i förarbetena till ut- länningslagens s.k. terroristparagrafer. Där sägs uttryckligen att befrielse- rörel- ser som för väpnad kamp i sitt hemland inte omfattas av lagen.

Mot den här bakgrunden är det natu- rligt att regeringen aldrig övervägt att be- trakta vare sig latinamerikanska eller an- dra befrielse- rörelser som terroristorgani- sation.

Beträffande den i ert brev nämnda Junta Coordinadora Revolucionaria (JCR) föreligger inte heller någon fram- ställan om att denna organisation skall uppföras på listan över terroristorganisa- tioner.

Jag är precis som Chilekommitte'n medveten om att det bland flyktingar från Latinamerika finns en utbredd oro för att de svenska myndigheternas atti- tyd mot flyktingar skulle ha hårdnat. Utvisningarna i samband med vårens ter- roristaffär torde vara den väsentliga or- saken till denna oro. Den föreställningen tycks finnas att händelserna i samband med terroristaffären skulle gjort myn- digheterna misstänksamma mot latin- amerikanska flyktingar i allmänhet och mot dem som varit eller är politiskt ak- tiva i synnerhet.

Ett antal avvisningar vid gränsen av chi- lenska medborgare kan också ha bidragit till den känsla av otrygghet som dessa flyktingar uppger sig känna.

Utlänningslagens bestämmelser i här ak- tuellt avseende är ju tillkomna för att hindra terroraktioner i Sverige. De änd- ringar som gjordes i den ursprungliga terroristlagstiftningen har dessutom be- tonat vad som brukar kallas det person- liga rekvisitet. Det innebär att knytning till terroristorganisation alltså inte i sig

är tillräcklig utvisningsgrund. Dessutom krävs nämligen att just den aktuella per- sonen kan befaras medverka i terror- handling i Sverige

Om denna oro finns bland de latin- amerikanska flyktingarna är den natu- rligtvis ett faktum som vi måste ta hän- syn till. En sådan känsla är subjektiv och kan väl inte vara något annat. Med tanke på den politiska miljö vilken flyktingar- na kommer ifrån är oron inte heller sär- skilt svår att förstå. I sak är den emeller- tid helt oggrundad.

Regeringen har inte ändrat sin flykting- politik i någon åtstramande riktning. Sverige har av tradition fört och fortsät- ter att föra en generös flyktingpolitik. Den politiken innebär i princip att var och en som uppger sig vara politisk flyk- ting och vars påstående i detta avseende inte är uppenbart oriktigt skall få stanna i Sverige om vederbörande är i behov av en fristad för att undgå politisk förföl- jelse i annat land.

Bedömningen av i vilken utsträckning de uppgivna politiska skälen är tillräck- liga eller inte ankommer på invandrar- verket och i sista hand på regeringen att göra. Prövningen skall alltid vara indivi- duell.

De nämnda principerna gäller oavsett från vilket land en flykting kom- mer. Enbart det förhållandet att någon kommer från t.ex. Chile ger ingen auto- matisk rätt till asyl i Sverige. Skälen måste vara politiska. Den som vill kom- ma hit enbart för att söka sin utkomst

här måste, oavsett från vilket land han eller hon kommer, ha uppehålls- och ar- betstillstånd ordnat före inresan.

Det är naturligtvis angeläget att des- sa förhållanden blir kända både bland de flyktingar som finns här i Sverige och bland dem som vill söka sig hit. Därige- nom kan vi förebygga att hamna i situa- tioner där avvisningar måste ske. Sådana beslut är alltid smärtsamma. Det är ock- så viktigt allmänt sett att vi inom vår flyktingpolitik kan prioritera de männi- skor som faktiskt utsatts för politisk förföljelse, både i Chile och på annat håll.

När det gäller att sprida kännedom om denna hållning från svensk sida tror jag att de enskilda organisationer som arbe- tar bland flyktingar har en viktig uppgift att fylla.

Jag tror överhuvudtaget att ett sam- arbete mellan myndigheter och frivillig- organisationer på det här området kan vara värdefullt och av ömsesidigt intres- se. I det syftet avser jag att senare under hösten inbjuda Chilekommitte'n och andra organisationer till en gemensam ö- verläggning om den svenska flyktingpo- litiken.

Vänliga hälsningar

Ola Ullsten

Ola Ullsten

CHILEBULLETINEN

● Che Guevara, en av förebil- derna för JCR, terroriststämp- las tio år efter sin död, avslö- jade vi i Chilebulletinen nr 6/77.

● Inte av regeringen, hävdar Ola Ullsten i sitt brev till Chile- kommitte'n.

● Men hur är det med SÅPO? Läs vår kommentar på nästa sida till Ola Ullstens brev.

»Svenska företag i Latinamerika«

heter ett nytt häfte i Chilekommitte'ns småskriftserie. Häftet är på 60 sidor och innehåller, förutom en genomgång av de svenska utlandsinvesteringarna – framförallt i Latinamerika – beskrivningar av hur de svenska företagen agerar mot de latinamerikanska arbetarna. Häftet är tänkt att kunna användas i studiecirklar. Pris: 5 kronor.

»Chile för nybörjare«

är namnet på en seriebok som nyligen kommit ut på Barrikadens förlag. Den har utgivits i samarbete med Chilekommitte'n.

Boken är en översättning från engelskan och skildrar i text och bild den chilenska historien fram till idag. Särskilt ingående behandlar den perioden 1970-73. Den innehåller också ett avsnitt om Chilekommitte'ns arbete i Sverige.

Boken är totalt på 100 sidor och kostar ca 23,50 i bokhandeln. Chilekommitte'n säljer den för 20,-.

»Solidaritet eller imperialism«

heter en nyutkommen bok av Kenneth Hermele och Karl-Anders Larsson (Liber förlag 1977).

Boken handlar om den svenska politiken gentemot u-länderna. Sverige har under en tid kunnat visa två ansikten i den politiken – solidaritet och imperialism. Men Sverige kommer att tvingas välja sida. Antingen stödja de progressiva och antiimperialistiska krafterna i världen eller sluta upp i det imperialistiska blocket. Antingen solidaritet eller imperialism.

Boken kostar ca 49 kronor inklusive moms.

nyheter och kommentarer • nyheter

Socialdemokratisk inbrytning?

I Caracas, Venezuela, har en ny politisk samarbetsorganisation för södra Latinamerika sett dagens ljus. I mitten av augusti samlades diverse landsflyktiga politiker från Argentina, Bolivia, Chile, Paraguay och Uruguay för att upprätta en s k »Comite Coordinador de Fuerzas Democraticas del Cono Sur« – Samordningskommittén för Södra Latinamerikas (Sydstrutens) Demokratiska Krafter.

Denna organisation välkomnar alla rörelser, som kämpar för fascismens utdrivande i respektive land och som vill återupprätta demokratin på den ideologiska pluralismens grundval. Samordningskommitténs programförklaring berör dessutom respekten för de mänskliga rättigheterna, arbetarnas rätt till medinflytande, rikedomarnas rättvisa fördelning, ländernas frigörelse från imperialistiska påtryckningar och behovet av ökad integration mellan de latinamerikanska folken.

Kommitténs syfte är att, som det sägs, outtröttligt och utan eftergifter, kämpa för dessa grundprincipers förverkligande.

De politiker, som skrivit under programförklaringen, är ledare för olika exilorganisationer, som verkar i Venezuela: den argentinska solidaritetskommittén, den bolivianska flyktingkommittén, den chilenska anti-fascistiska kommittén, det paraguayska Febeerista-partiets utlandsrepresentation respektive den uruguayanska solidaritetskommittén. Dessutom har de det gemensamt, att alla representerar socialdemokratiska strömningar i 70-talets Latinamerika.

Männe den nyblivna samordningskommittén är tänkt att bli den europeiska socialdemokratins brohuvud för en inbrytning i södra Latinamerika? Det gick ju bra i Spanien och Portugal...

CIA-chef bötar inte för brott mot Chiles folk

Förre CIA-chefen slipper åtal för mened. Vid förhör inför USA-kongressen förnekade Richard Helms (chef för CIA 1967-1973) att CIA haft ett finger med i spelet kring valet i Chile 1970. Detta visade sig vid senare undersökningar vara en grov lögn. CIA stöttade den chilenska högern med såväl propaganda som direkta penningbidrag.

Men Helms får i stället för mened erkänna två andra, smärre förseelser och kommer undan med två tusen dollar i böter. USA slipper en skandal och Helms ett långvarigt fängelsestraff.

F.d. utrikesminister Henry Kissinger kommenterar:

– Jag skulle kanske ha funnit på ett skickligare sätt om jag varit i Helms kläder, men Helms har inte gjort något som han inte kan få förståelse för.

För brottet mot Chiles folk kommer Richard Helms inte att åtalas. Åtminstone inte i USA.

TT/Reuter/AP

O.S.A.

– före VM...

Var finns våra söner och män? Lever dom? När kommer man att publicera namnen på de anhöllna? Vilka är offren för det »överdrivna förtryck» president Videla talar om?

Med de frågorna går 240 mödrar och hustrur till försvunna fångar i Argentina ut i en annons i dagstidningen La Prensa.

Vågar våra svenska fotbollsspelare kräva svar på dom frågorna?

La Prensa 5/10-77.

Kopparpengar från Kanada

Kanadensiska företag börjar äntligen inse hur väl Chile behöver varje öre det kan få. Det multinationella gruvbolaget NORANDA har tecknat kontrakt med chilenska staten om att börja bryta koppar i Andacollo i norra Chile.

350 miljoner DOLLAR tänker man sej att pumpa in i projektet. Som jämförelse kan nämnas att alla andra utländska investeringar efter kuppen TILLSAMMANS har varit ca 1400 miljoner dollar...

Flera andra företag har följt det lofvärda exemplet. Falconbridge Nickel Mines, McIntyre Mines och Superior Oil går in i ett annat kopparprojekt, i Quebrada Blanca nära Chuquimata. NORANDAs ledning medger att »det nog är den största enskilda investeringen sen regeringsskiftet».

Källor:

LAWG newsletter

Northern Miner

La Commodity report
Business LA mm

Svältande barn — privat affär

MILTON FRIEDMANS recept för hur saker och ting ska skötas tycks sprida sig till allt fler sektorer i det chilenska samhället. Professor Friedman förespråkar som bekant social nedrustning och vill ersätta socialvården med fri företagssamhet.

Nu ska det fria företagandet ta hand om undernärda barn. Om det kan man läsa i den chilenska tidningen »La Tercera»:

Myndigheterna i Chile beräknar antalet gravt undernärda barn (barn med en vikt på 60 procent och mindre av normalvikten) till 5.200. Därav är 3.000 mindre än två år gamla.

— Myndigheterna vill och bör inte ta på sig hela ansvaret för dessa barn, säger Juan Brown, chef för Näringsinstitutet (Corporación Nacional para la Nutrición).

— Detta bl.a. för att dödligheten bland de undernärda barn som tas om hand på de allmänna sjukhusen är så hög som 35 procent p.g.a. smitta.

— Det är alltså hög tid för privata initiativ. För undernärda barn och ungdomar kan endast föga bidra till samhällsbygget, säger Brown.

Man har alltså bildat en särskild organisation för att kämpa mot undernäringen bland barn, »Corporación Privada para la Nutrición Infantil». Till 80 procent finansierar den sin verksamhet genom privata donationer. Under 1976 lyckades man vid sina sex kliniker kurerat 146 barn mot undernäring.

Organisationen arbetar även genom ett faddersystem. I utskick vänder man sig till fram-

stående privatpersoner, företag, föreningar etc och ber om månatliga bidrag på 500 pesos under ett års tid. Under 1976 har på detta sätt 90 personer bidragit till att avhjälpa undernäringen bland de små.

Vidare bildar man på olika håll »Stiftelser mot undernäring». Under påskyndan av de lokala myndigheterna bidrar »de mest representativa samhällsföreträdarna» på orten, d.v.s. advokater, företagsledare, ämbetsmän etc, till dessa fondstiftelser. De har till syfte att bekosta verksamheten vid särskilda näringscentra.

Men, eftersom behoven är så stora, är allt man gör för lite, säger »La Tercera». Dessutom är risken för återfall i undernäring stor. Trots detta negativa faktum uppmanar tidningen sina läsare att delta i fadderverksamheten.

Visslingen som hördes

»Ni har uppträtt förargelseväckande genom att vissla i visselpipa samt skrika slagord. Plats: Konserthuset i Stockholm. Tid: 1976-12-10.

Detta är en så kallad »gärningsbeskrivning» och återfinns i strafföreläggande 0156-4-77 för Erik Lantz, den modige kamrat som demonstrerade ensam mot Milton Friedman under Nobelfestligheterna för ett år sedan.

Som utlovat kommer nu Chilekommitte'n att betala hans böter.

Erik kommenterar strafföreläggandet i ett brev till oss:

»Nog för att någon uppfattade mina högljudda protester såsom förargelseväckande, men det är ändå intet mot den förargelse och avsky utdelningen av ekonomipriset förra året väckt hos tusentals personer runt om i världen.»

TT U 36 1106 BOMB.
SANTIAGO (TT-REUTER)
TVÅ VÄNSTEREXTREMISTER DÖDADES I EN FÖRSTAD TILL SANTIAGO NÄR EN TIDNINGSTÄLLD BOMB EXPLODERADE I HÄNDERNA PÅ DEM, MEDDELADE CHILES REGERING PÅ LÖNDAGEN.

EXPLOSIONEN I FÖRSTADSVILLAN LEDDE TILL UPPTÄCKTEN AV EN HEMLIG TRYCKPRESS, EN LÖMMA FÖR VAPEN OCH SPRÄNGAMMEN OCH ETT FOTORUM. POLISEN BESLAGTOG ETT SOVJETTILLVERKAT GEVÄR, SPRÄNGAMMEN, AMMUNITION, FOTOGRAFIER OCH TRYCKSAKEN SOM AVSETTS FÖR OMSTORTANDE VERKSAMHET, UPPGES DET I REGERINGENS MEDDELANDE.

MO BN/CL
KL 21.06 0018 PADER

TT

— juntans språkrör?

Kan vi lita på tidningar och nyhetsbyråer? Den frågan måste vi dagligen ställa oss. Det här telegrammet som det svenska TT har sänt ut till dagstidningarna är en direkt översättning från engelska Reuter. Reuter i sin tur har tagit den chilenska juntans kommunique' för gott (se ordvalet). Vad som ligger bakom det här telegrammet får vi antagligen aldrig veta. Men sådana här historier brukar ofta så småningom kunna avslöjas som en täckmantel för säkerhetspolisens aktioner — folk försvinner bara.

Afrika bulletinen

PRENUMERERA PÅ AFRIKABULLETTINEN — den enda tidningen om Afrika på svenska! Följ befrielsekampens utveckling i södra Afrika. Läs om AGIS (Afrikagrupperna i Sverige)s solidaritetsarbete i vårt land.

Prenumeration: 18,-/6 nr.
Postgiro 13 69 00 — 8
(»Bulletinkonto»).

I nr 39:

- Chiles svarta basstrar i Sydafrikas arme'.
- Sydafrikanskt kapital tar över svensk fabrik — Fäldin ljuger.
- Fack- och bojkottsplan.

LYSSNA på motståndsrörelsen! (om sanningen ska fram...)

Lyssna på motståndsrörelsen. Den vädjar att vi ska komma till Argentina och spela.

Så ungefär kan man sammanfatta rapporteringen om vad motståndsrörelsen har sagt inför fotbolls-VM i Argentina.

● Vad sa ERP?

I spetsen för denna kampanj för ett svenskt deltagande har bl a Aftonbladet gått:

» **KOM HIT!** » uppmanar ERP-gerillan det svenska landslaget enligt AB:s rubriker på förstasidan den 31.10.

Oturligt nog för Aftonbladet var det inte riktigt så. Den 9.11 tvingades tidningen trycka rubriken: **ARGENTINSK GERILLA INTE EMOT BOJKOTT.** I en liten notis meddelas att ERP på en årskonferens sagt sig inte alls vara emot bojkott. Den ser tvärtom en bojkott som en värdefull solidaritetsyttring från det svenska folket.

● Vad sa Montoneros?

Och vad har egentligen Montoneros sagt? Eller snarare vad har egentligen en Montonerosledare på besök i Sverige i oktober sagt?

Aftonbladet menar att han vädjat: **BOJKOTTA INTE VÅRT VM!**

Men i övriga intervjuer (DN 5/10, TT 4/10) förklarar samma man att det inte är Montoneros sak att ta ställning till en svensk bojkott.

AFTONBLADET
Måndagen 31 okt 1977
A 295 11
Vardags pris 1:50

Gerillan i Argentina till Aftonbladet:

KOM HIT!

BUENOS AIRES — Vårda skulle inte Sverige komma hit och spela fotboll?
— Vi i motståndsrörelsen kommer att hålla oss lugna. Vi vill inte försvåra denna värdefulla förhållning för den argentinska arbetarklassen.
— Så demokratisk en medlem av den internationella ERP-gerillan, lockar marxistiska ideologiska samfundsläro- och teoretiska arbetarklassen.
— Det är självklart att fotbolls-VM är ett världstävling för alla folk. På samma sätt i Argentina.
— Gillar inte svenskarna fotboll? Studier i Argentina är följande: Men fotbollen är 444 rund fotboll.
— Argentinska fotbollsgenerer, Antonio Mario del Sol var värd för VM.
— De kunnat som fotboll, VM kommer att kunnat.
— Detta ger ett stort stöd.

Mitt: Detta hände i motståndsrörelsen i Argentina

Aftonbladet säger i dag:

Aftonbladets ledarskribering har redan tidigare deklarerat sin hållning i den debatt som nu på allvar blossar upp, både i ledare och kolumner. Sverige bör ställa upp.

ÅK DIT!

KOM HIT! ÅK DIT! Det är Aftonbladets sammanfattning av den argentinska ERP-gerillans och tidningens egna önskemål inför fotbolls-VM i Argentina 1978. Hela första sidan av AB den 31.10 ägnas åt den beskrivningen.

Den 9.11 tvingas Aftonbladet dementera: »Argentinsk gerilla inte emot bojkott». Den notisen fick undanskymd placering och betydligt mindre utrymme i tidningen.

Argentinsk gerilla inte emot bojkott

Det är riktigt att motståndsrörelsen — i varje fall Montoneros och ERP — inte har gått ut och uppmanat till bojkott av VM. Men ingen av rörelserna har uttalat sig så kraftigt för VM att det t o m skulle ha vädjat till oss att åka.

● Rubriken vi saknar

Och när blev det så viktigt för den svenska pressen att lyssna till vad motståndsrörelsen i Argentina säger? Lyssnar pressen också när motståndsrörelserna för fram det viktigaste de har att säga — **STÖRTA VIDELA-DIKTATUREN?! Nej — den rubriken lär vi aldrig få se i en svensk dagstidning.**

Argentina är ett blodsbesudlat land. Det VM som antagligen kommer att spelas där kommer att kräva många liv. Motståndsmän och oppositionella kommer att kastas i fängelse och torteras. Allt kommer att göras för att »garantera lugnet» när de utländska gästerna kommer.

I Argentina krävs liv varje dag — av svält och av mord på motståndsmän. Men före och under VM kommer det att krävas mångdubbelt fler liv.

Därför är det bäst om VM aldrig spelas i Argentina.

Torbjörn Lindh
Robin Lapidus

SAF på charmoffensiv:

"multijättar ger utveckling-inte utsugning"

■ ■ Sanningen om svenska utlandsinvesteringar - den kan man läsa om i broschyren »MULTINATIONELLA FÖRETAG» som utgivits av Svenska Arbetsgivarföreningen (SAF) och Internationella Handelskammaren (ICC). En mycket snygg skrift, pedagogiskt illustrerad med flotta figurer i fyrfärg.

Hela härligheten inleds med konstaterandet att debatten om de multinationella företagen varit snedvriden och inte byggt på fakta. Och det känner man sig munad att ändra på:

Somliga påstår att den internationella arbetsfördelningen skulle missgynna u-länderna. Helt fel:

» Alla länder drar nytta av det bästa och billigaste sättet att tillverka en vara ».

Somliga påstår att multijättarna är så stora att deras budget är större än hela staters. Men det spelar ingen roll, för

» i varje land där företaget verkar är det litet i förhållande till landet ».

Somliga påstår att utländska företag skulle suga ut u-länderna. En så absurd tanke!

» De flesta u-länder vill ha utländska investeringar. Det är ofta det enda sättet för dem att få igång en utveckling ».

Och tänk så mycket sociala förmåner företagen erbjuder sina anställda.

På en ovanligt tjugig figur (se bilden) visar perspektivritade pilar hur i-länderna matar in enorma mängder av pengar i u-länderna. Bara en pil går i riktning u-land-i-land: den näst minsta med rubriken » hemförda företagsvinster ».

Somliga påstår att Sverige skulle vara en »liten men hungrig imperialistisk stat». Vilken missuppfattning:

» I förhållande till sin folkmängd har Sverige fler multinationella företag än flertalet andra länder ».

Men som vi redan konstaterat är detta en välsignelse för omvärlden.

Somliga påstår att svenska företag flyttat utomlands bara för att kunna betala mindre löner och skatter. Nej och åter nej. Det är inte alls bara därför:

» Regeringar kan kräva att utländska företag ska bygga fabriker inom landet. Annars får de inte fortsätta exportera till landet i fråga ». Eller också » kan det vara fördelaktigt att starta tillverknings i närheten av råvarutillgångarna man utnyttjar. Svenska malmföretag har t.ex. investerat i gruvor i Afrika. Männe i Sydafrika?

Cilla Malmström

Statliga GÖTAVERKEN startade ett producerande dotterbolag i Brasilien 1976. I sin information om landet i företagets personaltidning *Skeppsbyggaren* nr 16/77 skriver man bl a:

»Brasilien är ett rikt land. Det har tillgång till så gott som alla tänkbara råvaror och det har en snabbt växande dynamisk befolkning. Det är inte uteslutet att detta gigantiska land, som har så många möjligheter att bjuda, inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att spela en betydande roll i världshändelser. Brasilien verkar genom omständigheterna vara förutbestämt att bli en ledande makt.»

PANAMAKANALEN-EN GULDÅDER FÖR USA

Det är Panama idag.

Men borta är Chile och hotet om nationaliseringar och socialism. Och borta är det arbetarstyrda Bolivia. Likaså

Men nu gäller det Panama
och kanalen.

Vi kan tänka oss följande:

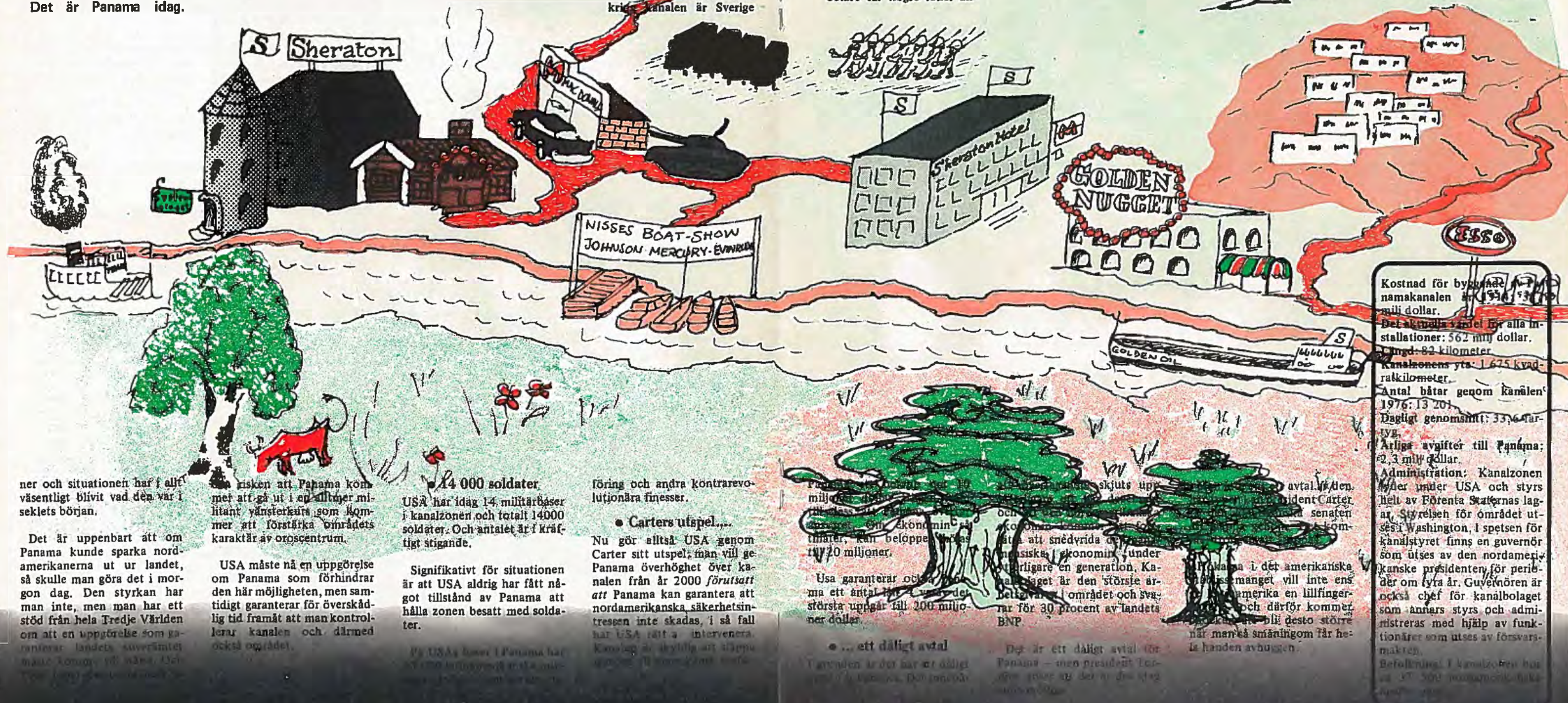
Göta Kanal delar Sverige i två hälfter. I ett område som är 16 kilometer brett kring kanalen är Sverige

Den främmande ockupationsmakten är oerhört mycket rikare än det fattiga Sverige och kan erbjuda en del arbetstillfällen till svenska arbetare. Dessa arbetare får högre löner än

Naturligtvis drar det främmande landet den ekonomiska nyttan av kanalen.

• Upplopp

Två gånger har upplopp brutit ut i landet för att bryta USAs dominans över kanalen. Två gånger har protesterna slagits

Framgång för juntan...

Chilejuntan har tacksamt tagit till sej nobelpristagaren Milton Friedmans teorier om Den Fria Marknaden. Enligt dessa skall arbetslöshet och löner bestämmas av tillgång och efterfrågan på arbetskraft, utan inblandning från stat eller fackföreningar.

Efter något år av juntastyre visade det sej att den »marknadsenliga» lönen var ca 1/3 av vad arbetarna tjänat 1972. Arbetslösheten har varierat mellan 15 och 30 procent.

Juntans sysselsättningspolitik består i att företag som nyanställer folk slipper betala sociala avgifter. Det får till följd att en del företag avskedar hela personalen och sedan »nyanställer» samma människor, utan pension och försäkringar. Staten anställer också folk för nödhjälpsarbeten (»empleo minimo»), till svältlöner.

● Sjukvården skall löna sig

Såväl sjukvård som undervisning skall bedrivas marknadsmissigt, och täcka sina egna kostnader genom avgifter. T o

m på lägsta grundskolenivå måste eleverna nu betala terminsavgifter. De sociala utgifterna i statsbudgeten krymper stadigt. De statliga utgifterna måste nämligen skäras ner, enligt Friedman, om man skall undvika inflation. Och de militära utgifterna kan man ju inte pruta på.

● 15 procent mindre kalorier

Staten skyddar inte heller längre inhemsk industri från den mördande konkurrensen från multijättarna. Importtullarna minskas och skall avskaffas helt. Det utländska kapitalet verkar på minst lika goda villkor som det chilenska, och får föra ut hur mycket vinster de vill ur landet. Stora delar av den inhemska industrin har slagits ut. Industriproduktionen i början av det här året var 15 % lägre än 1972.

Allt detta: arbetslösheten, svältlöner, den inhemska industrins svårigheter, har lett till en fruktansvärd misär för majoriteten av befolkningen, och till en oerhörd minskning av köpkraften. Tillgången på livsmedel har sjunkit och den

Hungriga, trasiga barn som tigger mat. Epidemier som sprids bland undernärda människor i undermåliga bostäder. Anhöriga som söker, efter försvunna familjemedlemmar. Sådant har vi sett på många håll i världen, vid många tillfällen. Sådant brukar höra ihop med översvämningar, jordbävningar, missväxt.

● Av cirka 400 företag staten kontrollerade 1973 har alla utom ett tjugotal överförts i privat ägo (i många fall utländskt).

totala konsumtionen av kalorier gick ner med 15 % inom ett år efter kuppen.

● Katastrof för arbetarna

Det verkar ju som ett katastrofalt misslyckande för Friedmanpolitiken. Det är en katastrof för Chiles stora flertal. Men det är inget misslyckande för juntan. Kapitalismens mål är aldrig, varken i Chile eller annars, att tillgodose människornas grundläggande behov. Den har som mål att åstadkomma profiter för det fåtal som kontrollerar samhällets rikedomar.

Och det har diktaturen lyckats med. Det tog inte juntan mer än ett år att öka vinstandelen av BNP, från 37 till 62 procent. Före UP-tiden var andelen 49 %. Samtidigt har vissa delar av borgerligheten, främst de mindre företagen, kommit i kläm.

● Satsar på export

Men när lönearbetarnas levnadsstandard sjunker, faller inte bara företagets kostnader, utan också deras avsätt-

ning. Vem skall köpa deras varor?

Friedmanekonomerna tror sej ha funnit en lösning: export. Genom att sälja det mesta som produceras på export kan man dra fördel av de låga löner, och samtidigt få avsättning för sina varor. Därför satsar Chile idag på produktion av mineraler (koppar, järn, salpeter, molybden), trä- och pappersprodukter, samt livsmedel som frukt, vin, skaldjur, lök, medan produktion för inhemskt bruk av skor, kläder och baslivsmedel som vete, sjunker.

Juntans ekonomer anser att de delar av näringslivet som inte är »effektiva» skall skrotas. Om man säger att de företag vars produktivitet är mindre än hälften av vad de ledande i branschen uppnår, så är det många bolag som måste läggas ner. Så många att de står för 35 % av förädlingsvärdet i industrin, och halva sysselsättningen.

Men i Chile idag ser vi allt det här, utan att någon naturkatastrof inträffat. Det är inga blinda naturkrafter som drabbat Chiles folk. Det är marknadskrafter som med fysiskt våld påtvingats landet av den härskande klassen.

När juntaekonomernas »chockbehandling» sattes in 1975 föll BNP med 15 %. »Chocken» var en medveten politik för att dels sänka arbetarnas levnadsstandard, dels för att rensa bort »onödiga» företag och öka kapitalkoncentrationen, i händerna på några få mäktiga finansgrupper.

• Ny fas i ekonomin

Sedan mitten av förra året kan man se en ny fas i den ekonomiska politiken. Den stora omfördelningen är gjord. Nu gäller det att stimulera de bitar av ekonomin som är kvar.

Även om BNP ännu inte

tet, medan de sektorer juntan gynnar skummar grädden av det hela.

• Chile skall vara beroende

Enligt juntans planer skall Chile vara ett beroende, råvaruproducerande land, dominerat av imperialistiska företag och några finansgrupper. De företagare som går omkull klagar bittert, men i stort sett är kapitalisterna belåtna: Börsindex tredubblades från december -76 till juli -77. (Tar man hänsyn till inflationen blir det drygt en fördubbling).

Det betyder inte att framtiden är ljus för den chilenska kapitalismen. Världsekonomin befinner sig i kris. Många länder konkurrerar med Chile om exportmöjligheter och utländska investeringar. Många länder erbjuder låga löner, förtryck mot arbetarna och förmåner för monopolen.

Traditionellt brukar investe-

Misären beror inte på att några generaler är elaka. Den beror inte heller på att dåliga ekonomer skulle ha misslyckats. Nöden är en ofrånkomlig följd av en politik som gynnar de ekonomiska intressen som drev fram militärkuppen 1973.

till den låga investeringssiffran är stympningen av de statliga investeringarna. Men inte heller de privata är särskilt stora. De totala siffrorna bekymrar inte juntan: den bryr sig ju bara om de investeringar (främst utländska) den kan locka fram inom exportindustrin. Men inte ens där har den mängd kapital som behövs slutit in.

• Problem med betalningsbalansen...

Juntan lyckades rida ut den värsta krisen i utlandsbetalningarna 1975-76, tack vare sina energiska ansträngningar att exportera det chilenska folkets mat och kläder. Den

• 1967 fick de rikaste 5 procenten av Chiles befolkning 26 procent av inkomsterna. 1974 var de uppe i 50 procent.

tack frikostiga lån från Världsbanken, IDB (Interamerikanska Utvecklingsbanken), privatbanker och regeringar i olika länder. Förra året kunde juntan därför klara av räntor och återbetalningar som uppgick till nästan 2/5 av exportintäkterna.

I år får juntan det värre, om än inte lika svårt som -75. Importen har ökat och exportinkomsterna sjunker (främst beroende på de låga kopparpriserna), samtidigt som en miljard dollar skall betalas till utländska fordringsägare. Av allt att döma kommer Chiles redan enorma utlandsskuld att bli än större de närmaste åren.

De långsiktiga problemen i ekonomin är inte heller lösta. Chile är lika beroende som förr av de instabila kopparpriserna. Social orättvisa leder till motstånd. En undernärd och dåligt utbildad arbetarklass är inte tillräckligt produktiv o s v.

• ...betyder inte juntans fall

Men juntan kommer inte att falla på grund av dessa problem. Friedmanpolitiken är trots allt den bästa för kapitalet. Ett alternativ till det ekonomiska folkmord som begås i dagens Chile kan bara förverkligas om juntan störtas och en annan slags ekonomi byggs upp. En ekonomi som helt bryter med kapitalismen.

Också här i Sverige gör sej den internationella lågkonjunkturen gällande. Även här försöker man vältra över krisens bördor på arbetarna. Även här har vi intresse av att bekämpa kapitalets arbetarfientliga lösningar, i Chile och i alla andra länder.

Katarina Katz

nått 1974 års nivå, så har den vuxit under 1976 och -77. Men det är en högst ojämnt fördelad tillväxt. Medelklassen, som klämdes åt mycket hårt under de första åren av juntastyret, har fått vissa lättnader. Arbetarklassen, som drabbades ännu hårdare, har inte fått några förbättringar. Hemmamarknadssektorn (t ex textilindustrin, byggbranschen, stora delar av metallindustrin) linkar fram på en bråkdel av sin totala kapaci-

ringarna i Chile uppgå till 15 % av BNP. Under juntatiden har de utgjort 10 %. Skall man hålla den tillväxttakt juntan utlovat, borde de uppgå till 20 %. Främsta orsaken

...misär för folket

•Erfarenheter från UP-tiden•

Om någon kom och sa, att Sverige skulle få en ny och bättre regering tack vare den alternativa musikrörelsen så skulle vi nog ta det för ett skämt eller en vacker dröm.

Men när Allende kom till makten i Chile 1970 fanns det de som på allvar påstod att »La Nueva Cancion Chilena» — den nya chilenska musikrörelsen — hade fört honom dit.

Hur det än var: i Chile är det ändå mer befogat än här att tala om musiken som ett politiskt vapen — eller med andra ord:

MUSIKENS MAKT

• Erfarenheter från UP •

Chilensk folkmusik har många rötter. Urstammar i de olika indiankulturerna. Unga rötter i den musik som de spanska kolonisatörerna förde in under 1600- och 1700-talen. Nya skott i impulser från dagens folkmusik i t ex Östeuropa och Kuba.

Flöjter och trummor har fått sällskap av gitarer, harpor, fioler, pianon, dragspel. Kulturblandningen har skapat nya instrument: charango, tiple och nya danser, cueca, refalosa, tonada.

● Ren folkmusik

Men den riktiga chilenska folkmusiken – vilken är den? Är det bara den indianska? Eller vad räknas som »ren» chilensk folkmusik?

– Det är småborgerligheten som hittat på det begreppet, säger *Francisco Roca*, musikanter som ägnat många år att sprida chilensk musik i Sverige.

– Folkmusik är nänting dynamiskt, något på gång – som ett hjul som snurrar. Det viktiga är inte »ren» folkmusik – utan ickekommersiell. Det viktiga är att ha ett alternativ till Coca-Colakulturen.

● Violeta Parra

Så skulle förmodligen hans främsta lärare – *Violeta Parra* – också uttryckt det. Hon som ägnade sitt liv (1918-1967) till att hålla den chilenska folkmusiktraditionen vid liv under schlagertlikriktningen och höll stånd så pass mot de amerikanska skivbolagsjättarna att Chile delades upp i två läger: Fans till popidolen Paul Anka – och fans till Violeta Parra.

Det var Violeta Parra som födde den nya chilenska musiks rörelsen – »La nueva canción chilena» – under 60-talet. Den byggde inte på en musikalisk stilart, utan massor. Mycket var traditionell chilensk musik. Men en del var

nykomponerade verk av utbildade, »seriösa» kompositörer. Annat plockades in utifrån, som den andinska flöjtmusiken. En av de populäraste sångerna, »La Batea», kom från Kuba.

Det var, som *Francisco Roca* säger, något på gång, hjul som rullar.

Men alla hjul hade ett gemensamt centrum: det politiska budskapet. Sångtexterna handlade om klassskillnaderna, om orättvisor sen hundratals år, om arbetarnas rätt till makten. Där fanns ingen plats

bel och Angel) det mest kända.

Penas var dock ganska dyrbara nöjen som knappast den fattiga befolkningen hade råd med. Deras största betydelse var som »akademier» där musor av nya musiker och sångare – som *Inti-Illimani*, *Quila Payún*, *Victor Jara* – skapades.

La nueva canción spriddes också via kommunistpartiets skivproduktion, som hjälpte fram artister inom partiet.

Så var den chilenska musikvänstern mobiliserad inför va-

● Violeta Parra

för några serietillverkade örhängen med refrungrim på »hjärta» och »smärta».

Så här skriver Violeta Parra i »Mazurquica Moderna»:

»Jag svarade den som frågade:
när magen skriker efter mat
blir den kristlige vred och stridbar
för sina bönor och lökar.
Det finns inte det regemente som
stoppar hungrande människomassor.»

● Musikkaféerna

La nueva canción fick fotfäste mycket tack vare att »penas» – en sorts musikkaféer – växte upp i storstäderna. Bland alla penas var *Pena de los Parras* (Violetas barn Isa-

Under vinjetten »Erfarenheter från UP-tiden» skildrar *Chilebulletinen* hur vänstern i Chile arbetade före och under Salvador Allendes folksfrontsregering (Unidad Popular). Det gäller erfarenheter från allt politiskt arbete, såväl positiva som negativa, lärdomar av såväl framgångar som bakslag fram till militärkuppen i september 1973.

kern vid en strejk i en saltpetrgruva 1907, o s v.

● Högern svarade med samma (men falska) mynt

Inför kongressvalet 1973 var det dags igen. Den statliga informationsbyrån OIR arrangerade två stora turnéer, en åt norr och en åt söder. Turnéerna bestod av musik, teater och utställningar som kördes runt Chile för att stödja UP. *Francisco Roca*, som var med, berättar:

– Då behövdes vi inte som dragplåster. Folk var så medvetna att de kom ändå. Vi deltog som underhållning, mellan talen.

– Högern försökte också med folkmusik inför valet. »Los Huasos Quincheros» hette det mest kända bandet. Deras texter var vanliga meningslösa schlagertexter.

● Musikens makt idag

Vad som hände senare samma år känner vi alla till. Vi vet hur juntan gjorde allt för att utplåna spåren av den folkliga kultur som börjat blomstra under UP-tiden. Böcker brändes, sånger förbjöds, artisterna var bland de första att torteras och mördas.

Men det är svårt att ta död på musiken. Tonerna finns där, väcker minnen och ord till liv, ord som är farliga för makthavarna. Juntan har förstått det och försöker möta, förvränga minnena med att ge ut skivor med relativt oskyldiga Violeta Parra-texter. Men människorna väljer vad de vill sjunga. En kamrat rapporterade nyligen till *Chilebulletinen* från ett möte i Santiago som avslutades till tonerna av en sång av *Victor Jara*...

Mats Nörklit

PERU:

Avdelning

För tio år sen: den nya militärregimen i Peru startade ett radikalt reformprogram som hade få motstycken i Latinamerika.

● Idag: Reformerna har fallit platt. Sociala landvinningar har slagits tillbaka av inhemska högerkrafter och utländskt kapital.

● Den stolta marchen mot den peruanska revolutionen har saktat in, stannat upp och går nu baklänges....

I juli i år genomfördes i Peru en framgångsrik endags generalstrejk som lamslog hela landets industri. Generalstrejken blev kulmen på en månad av protester mot det ekonomiska program som militärregeringen hade presenterat i juni. Ett program som innebar kraftiga reallönesänkningar för stora delar av det peruanska folket.

Strejken var en förbjuden strejk. Ändå blev den en av de största och mest framgångsrika på många år.

● Regeringen tvingades till reträtt

En av strejkens vinster var att regeringen tvingades ge vika när det gäller matpriserna. De tog tillbaka de senaste höjningarna på vissa basvaror.

Senare avlystes också det undantagstillstånd som rått under mer än ett års tid i Peru. Ett undantagstillstånd som bl a innebar förbud att strejka och förbud att hålla möten, och som medgav att man när som helst kunde göra en husundersökning.

Sedan mer än ett år tillbaka lanserar den peruanska militärregeringen ständigt nya ekonomiska program för att möta den alltmer akuta ekonomiska kris som Peru befinner sig i. Underskottet i betalningsbalansen detta år kommer att sluta på 150 miljoner dollar och inflationen på 40 procent.

Peru har sedan länge fört

● 6 000 avskedade

På strejkens minuskonto står 6 000 avskedade och svartlistade arbetare och ett stort antal arresterade fackliga ledare. Totalt finns det ungefär 300 politiska fångar idag i Peru. Detta efter att man frigivit flera av dem som arresterades under julistrejken.

Hur kan det vara möjligt att avskeda så många som 6 000 arbetare? Jo, efter strejken utfärdade regeringen en lag som tillät och uppmanade företagarna att avskeda alla som hade haft något samröre med strejken. Regeringen överlät helt i företagets händer att avgöra vilka och hur många man skulle avskeda.

Svenska Volvo passade också på tillfället och gjorde sig av med tio fackligt aktiva arbetare.

● Från »revolution» till repression

Men hur förklarar man att den peruanska regeringen utfärdar en speciallag för att

förhandlingar om att få låna från Internationella Valutafonden. Nu har militärerna fått ett förmånligt lån, men bara på vissa villkor:

Lånet betalas ut bara om den peruanska regeringen förbinder sig att hålla nere löneökningarna i landet på 10 procent. Detta i ett läge när priserna går upp med 40 procent om året....

avskeda arbetare? De peruanska militärerna som själva kallar sin regeringstid för »den peruanska revolutionen», har ju rykte om sig att vara progressiva och Peru skall ju vara något av ett andningshål på den så övrigt mörka latinamerikanska kontinenten.

När militären tog makten 1968 startade man ett rätt så omfattande reformprogram. Det innehöll en av Latinamerikas mest radikala jordreformer, reformer för medinflytande och arbetarägande inom industrin, och förstärkning av bl a oljan, fisket och delar av gruvindustrin.

Men den »peruanska revolutionen» var i allra högsta grad en revolution uppifrån. Regeringen bromsade och förhindrade alla former av självständig organisering av folket. Istället inrättade man egna basorganisationer både bland bönder och arbetare.

När den ekonomiska krisen nådde Peru uppenbarades också de motsättningar som hela tiden funnits inom den så kallade »peruanska processen». Reformarbetet började stanna av eller urholka och reaktionära strömningar inom militären började göra sig hörda.

● De progressiva fick gå

I augusti 1975 stoppades definitivt de radikala förhoppningarna. President Velasco avsattes genom en militärkupp. Velasco efterträddes av Morales Bermudez. Och snart skulle det visa sig vad den nya regeringen gick för, de mest progressiva generalerna fick avsked.

Under Bermudez-regimen har sedan Peru alltmer närmat sig de fascistiska regimer som härskar i Latinamerika. Ekonomiska program som drabbar arbetarna och bönderna i första hand, eftergifter till imperialismen och de multinationella företagen, ett ökat förtryck är vad som idag karaktäriserar Peru.

Men Bermudez-regimen får inte härja fritt. Protester, framför allt mot den ekonomiska politiken, blir allt högljuddare. Det är generalstrejken i juli ett exempel på. Oppositionen i Peru leds framförallt av den fackliga rörelsen och det var också den som samlade till generalstrejk.

Detta har lett till att repressionen i Peru idag slår framförallt mot de fackliga organisationerna och dess militanter och ledare. Redan förra året utvisades tre fackliga rådgivare ur landet och nu i samband med strejken avskedades alltså 6 000 arbetare av rent politiska skäl.

● Censur eller »utvärdering»....

Hand i hand med repressionen blir kontrollen och censuren av pressen allt hårdare.

Under strejkmånaden juli inbjöd regeringen den icke-statliga veckopressen till en »gentlemanna — överenskommelse» som innebar att de inte skulle skriva något om strejken. Trots denna överenskommelse litade man ändå inte riktigt på tidningarna utan de tvingades att underkasta sig censur innan distribution tilläts. Några tidskrifter fick finna sig i att komma ut med tomma spalter.

Censuren fortsätter nu men regeringen föredrar att kalla den »utvärdering». Pressfriheten är nämligen fullständig i Peru, enligt regeringen, eftersom tidningarna får trycka vad dom vill. Det är bara det att för att få tillåtelse att spridas och säljas måste tidningarna underkasta sig »utvärdering» av innehåll.

Trots dessa tilltagande inskränkningar i yttrandefriheten gav man för en tid sedan tillåtelse att åter ge ut veckotidskriften Marka. Marka förbjöds för ett år sedan. Som oberoende vänstertidskrift har

bakåt marsch!

Marka alltsedan den började komma ut i maj '75 alltid kritiserat militärregeringen samtidigt som man haft vänsterns enande som en av sina huvudkampfrågor.

När nu Marka skulle komma ut igen så deklarerade man att man inte skulle underkasta sig någon form av censur. Med den påföljden att större delen av det första numret beslagtogs och nu är det osäkert om den kan fortsätta komma ut.

• **Parlamentariska val**

Militärregeringen har annonserat ut parlamentariska val i Peru till 1978 respektive 1980. Nästa år ska man välja en konstitutionsförsamling som ska utforma en ny konstitution och bestämma reglerna för det allmänna valet. Det allmänna valet kommer sedan att genomföras 1980.

De râmärken som konstitutionsförsamlingen har att hålla sig inom är att den ska grundlagsfästa de reformer som militärregeringen genomfört under sina tio år vid makten.

Frågan om rösträtt för analfabeter är ett tvistefrå mellan regeringen och de partier som intresserar sig för valet. Regeringen vill inte ge rösträtt till analfabeterna (60 % av befolkningen) men för att slippa säga det rakt ut gömmer man sig bakom argumentet att det skulle ta för lång tid och vara för komplicerat att registrera analfabeterna i röstlängderna.

• **Vänstern och valet**

Den peruanska vänstern har länge karaktäriserats av splittning men i och med generalstrejken i juli i år skedde en förändring. För första gången

på länge enades ett flertal politiska och fackliga organisationer i en enhetskommitté som organiserar strejken.

Efter juli-strejken beslöt man att genomföra ytterligare en strejk i september. Då, liksom i juli, var huvudkraven lönehöjningar för att täcka de höjda levnadskostnaderna, återanställning av avskedade arbetare, garanti för de demokratiska fri- och rättigheterna, facklig och politisk amnesti.

I september gick det dock sämre. Flera av de organisationer som var med i juli ställde inte längre upp, bl a kommunistpartiet och de fackliga organisationer som domineras av partiet. Strejken genomfördes men fick liten genomslagskraft, endast gruvarbetarna samt några industrier i huvudstaden Lima, deltog.

Trots denna relativa tillbakagång i enheten så talar man nu om möjligheten även vänsterfront inför valet.

• **»Ta över makten»**

När Jose Ona, advokat och facklig rådgivare bl a åt Volvo-facket i Peru, utvisad ur Peru sedan december förra året, besökte Sverige nyligen sa han så här om en eventuell vänsterfront till valet:

— Den viktigaste förutsättningen för att en sådan enhet ska kunna uppnås är att de olika organisationerna kan enas kring en gemensam kampplattform. En vänsterfront kan inte bildas bara för att delta i valet, det är inget självändamål.

— En vänsterfront måste bildas med sikte på att ta över makten. LINNEA BRUNN

PERU:

Drömmen om Lima

TEXT OCH FOTO:
MIKAEL WISTRÖM

◀ **1. HEMBYN.** När fattigdomen på landsbygden till slut blir outhärdlig börjar man tänka efter om man inte har någon släkting i Lima – den hägrande huvudstaden i Peru.
– Kan jag hitta något tak över huvudet den första tiden så ordnar det sig nog, tänker fattigbonden.

Och i varje by finns det alltid någon som har släktingar i Lima. Inte är det konstigt. Staden har snart en fjärdedel av landets befolkning. Och varje år flyttar mer än hundra tusen nya utblottade bönder in från byarna.

▲ **2. RESAN.** Så iväg åker man. Unga och gamla, på lastbilar och i fullpackade, svajande bussar. De enka knytarna med litet rostad majs och några klädtrasor har man gemensamt. Och målet. Och fattigdomen.

3. FRAMKOMSTEN.

När man väl kommer fram är man helt bedövd av mötet med storstaden. Släktingarna bor i en skjulstad i utkanten av Lima. De berättar hur det egentligen är i staden: Inget arbete finns att få och det är svårt att hitta ens en sandplätt där man kan bygga sig en hydda. Vatten, avlopp och elektricitet saknas överallt.

Drömmen om Lima krossas fullständigt. I rad efter rad står de enkla hyddorna i ökenlandskapet. Borta är bergen, djuren, vattnet och skogarna. I stället luktar det skit överallt.

Nu börjar jakten på försörjning. Man får hanka sig fram som gatuförsäljare, skoputsare, bärare eller lumpsamlare. Barnen måste också hjälpa till att försörja familjen.

Men det finns aldrig tillräckligt med arbete, mat eller bostad.

4. KAMPEN.

Men trots att varje människa i slummen utkämpar en privat strid för att överleva och tvingas ödsla nästan all sin energi på det, så växer gemensamma protester och organisationer långsamt fram. Mycket av ödet i slummen är trots allt delat.

Det första fröet till organisation var kvarterskommitte'erna. De växte fram ur behovet att bygga vattenledningar och dra ström till de mörka skjulen. Sen skapades större sammanslutningar där hundratala människor i Limas många slumområden

fanns representerade och där de stora nationella frågorna började diskuteras.

En spontan protestväg växte så fram ur de alltmer åsidosatta slumområdena under 70-talets mitt. Sluminvånarna har börjat demonstrera tillsammans och blivit mötta av militärens pansar. Det är inga stora ide'er i ledningen men där finns en vrede som hotar militärregimen Bermudez' varje steg och som kanske i framtiden kan kopplas samman med den organiserade kamp som delar av arbetarklassen och bondemassan för mot förtrycket i Peru.

LA ASAMBLEA POPULAR, BOLIVIA 1971:

Folkmakten som vara

1971 var avgörandets år för Bolivia. Det var då »la Asamblea Popular» – folkförsamlingen – slogs ner och den nuvarande militärregimen kom till makten.

Minnet och erfarenheterna från Asamblean finns kvar hos Bolivias arbetare. De erfarenheterna kommer att användas nästa gång klasskampen hårdnar.

Laikakota – det är namnet på en brant kulle mitt i La Paz, Bolivias huvudstad. Från Laikakotas topp ser man ut över hela La Paz. Av den anledningen har kullen kommit att spela en viktig roll i de flesta av de 200 regeringskupper som det bolivianska folket genomlevt.

Också vid den senaste kuppen stod den slutgiltiga kampen kring Laikakotas sluttningar. Det var den 21 augusti 1971, då general Juan José Torres störtades och general Hugo Banzer övertog presidentskapet.

Ännu efter det att huvuddelen av militärapparaten gått emot Torres var situationen oklar. Det var först när Laikakota definitivt erövrats av kuppmaakarna som kampen var avgjord.

Men Laikakotas fall 1971 betecknade något mycket mer än ett generalsbyte på presidentposten. Det betecknade också nederlaget för »la Asamblea Popular» (Den folkliga församlingen) – av några kallad »Latinamerikas första Sovjet». »La Asamblea Popular» har också fått andra namn, men om en sak är de flesta ense – och det är att »la Asamblea Popular» uttryckte en av de mest avancerade erfarenheterna i arbetarnas och folkets kamp i hela Latinamerika.

Vad var då denna »Asamblea Popular»?

• Stöd för Torres

Det var först den 1 maj 1971 som »Asamblea Popular» formellt bildades, men dess röt-

ter går tillbaka till oktober 1970. Det var då, under de omfattande arbetar-mobiliseringarna till stöd för Torres mot de andra generalerna som slogs om makten, som grund- en för »Asamblean» lades.

För att samordna kampen mot de andra generalerna tog då COB (Central Obrera Boliviana – det bolivianska LO) initiativ till bildandet av ett »politiskt kommando» i vilket, förutom fackföreningarna också de flesta vänsterpartier ingick. Under det »politiska kommandots» ledning mobiliserades arbetarna vid flera tillfällen till stöd för Torres.

• Första kuppörsöket

I början av januari 1971 försökte sig Banzer på ett första kuppörsök mot Torres. Men folkets svar blev kraftiga demonstrationer och omfattande strejker. Folkmassorna samlades framför presidentpalatsets balkong. Men inte för att blint hylla Torres, utan för att kräva vapen. För att kräva militärapparatsens upplösning.

Torres kunde inte svara på folkmassans krav. Det var på samma sätt som när gruvarbetarna från Siglo XX, Catavi och Huanini i oktober visat Torres sitt stöd. Då liksom nu stödde folket Torres mot reaktionen men ställde samtidigt sina krav:

»Bestäm dig! Socialism!», hade gruvarbetarna, beväpnade med dynamitgubbar och hackor, ropat till honom. Och Torres hade inte kunnat svara. Han hade blivit tvungen att avsluta sitt tal.

Och nu, inför massornas krav på vapen, begränsade sig Torres till att rensa undan några av de mest reaktionära kuppmaakarna av generalerna. Men den militärapparat som hela tiden hotade honom, som hela tiden försökte lyfta bort honom från makten, den lät han vara kvar orubbad. Det var ur militärapparaten Torres själv kommit. Det var där han trodde sig ha sitt stöd.

• »Asamblean» bildas

I samband med kuppörsöket i januari började det dokument som sedan kom att ligga till grund för »Asamblea Popular» att utarbetas inom »det politiska kommandot». Dokumentet antogs formellt då 221 delegater den 1 maj samlades i den gamla, sällan använda, parlamentsbyggnaden och förklarade »la Asamblea Popular» bildat.

De viktigaste punkterna i detta dokument säger att »la Asamblea Popular» uppfattar sig själv som den verkliga politiska ledningen för arbetarklassen och folket; att »Asamblean», som ett organ för folkets makt, förutom att diskutera och besluta i alla politiska frågor, också ska ta initiativ för att genomföra besluten på egen hand, främst genom arbetarklassens mobilisering och direkta handlande; att arbetarklassen ska ha 60 % av delegaterna i »asamblean» och att resten ska delas mellan bönder, fattiga småborgare, arbetarpartierna och studenterna.

Den politiska grunden för »asamblean» var de politiska teser som COB antog vid sin fjärde kongress. I dessa teser slås bl a den socialistiska revolutionens nödvändighet i Bolivia, fast.

• Inget parlament

»La Asamblea Popular» uppfattade sig alltså inte som ett borgerligt parlament eller en stödorganisation för president Torres. Den uppfattade sig istället som det självständiga politiska uttrycket för arbetarklassen och de förtryckta i Bolivia.

I »Asamblean» skulle alla dessa sektorer vara representerade. Där skulle man tillsammans fatta beslut och där skulle man genomföra dessa beslut oberoende av regeringen och enbart lita på sin egen kraft.

»Asamblean» reste alltså en alternativ makt till den makt som president Torres stod för. En makt som skulle baseras direkt på arbetarna och det förtryckta folket.

Delegaterna till »Asamblean» skulle väljas på arbetsplatser och i bostadsområden, i fackföreningar och bondeorganisationer, av arbetarpartierna och studentorganisationerna. Regionala »asambleas» skulle upprättas. Varje delegat skul-

de 4 månader

le vara ansvarig inför dem som valt honom eller henne och kunde när som helst ersättas.

• Hot om ny kupp

Naturligtvis väckte upprättandet av »Asamblea Popular» ont blod — för att uttrycka det mildt — hos borgerligheten, de utländska företagen och militären. Möjligheten av en ny militärkupp var därför ett verkligt och omedelbart hot. Vad som skett i januari var bara en förvarning. Och det var »asamblean» medveten om. Under dess första session i juni antog »asamblean» en resolution om hur arbetarna och folket skulle handla i fall av en militärkupp.

I resolutionen sägs bl a att i en sådan situation ska »Asamblea Popular» överta såväl den politiska som militära ledningen för massorna och kampen ska fortsätta ända tills »högern, fascismen och imperialismen är kastade ut ur landet». Där slås också fast att »mot förtryckarnas våld måste de förtryckta sätta sitt re-

volutionära våld». De första åtgärderna i fall av ett kupp-försök ska vara att omedelbart gå ut i generalstrejk och ockupera alla arbetsplatser. Det bildades också en Säkerhets- och försvarskommitté med uppgift att utarbeta konkreta försvarsplaner och organisera väpnade arbetarmiliser.

• Militären till attack

På flera håll i landet genomfördes också dessa initiativ. Där fanns — om än dåligt — beväpnade arbetarmiliser på en del håll i landet. Men problemen var stora. När arbetarna i gruvstaden Oruro t ex omringade militärförläggningen där och krävde att milisen skulle få överta soldaternas vapen, så gick militären till attack mot folkmassan och flera arbetare skjöts ihjäl. Det stod klart att militären inte tänkte överlämna sina vapen frivilligt.

Men »Asambleans» beslut och initiativ räckte inte till. I augusti gick de generaler som var emot Torres tillsammans med högerpartierna till mot-attack. Först i Santa Cruz, vid gränsen till Brasilien, därefter i fler och fler städer.

Så småningom var det bara i La Paz som kuppmaakarna inte hade makten. Gruvarbetar-

ASAMBLEA POPULAR

ORGANO DE PODER OBRERO

na i Siglo XX och de andra gruvbyarna försökte ta sig ner till huvudstaden, men då hade militären redan omringat deras isolerade byar. De var stoppade.

I La Paz pågick strider hela dagen den 21 augusti. På ena sidan fanns de upproriska militärerna. På den andra arbetare, bönder och studenter tillsammans med de soldater som försvarade Torres mot kuppmaakarna.

Men till slut var det bara ett enda regemente som fortfarande stödde Torres. Den del av flygvapnet som var förlagt i La Paz hade ännu inte tagit ställning och förhöll sig avaktande.

• Striden om Laikakota

Laikakota — den strategiska kullen — hade intagits av de fientliga trupperna. Det var om den striden nu stod. Sent på kvällen, när det redan hade börjat mörkna, lyckades arbetarna med sina sista krafter och med sina få vapen tvinga kuppmaakarna att retirera från Laikakota. Segern var vunnen. Trodde de. Nu skulle kampen vända.

Och nu kom flyget. Flyget som ännu inte bestämt sig. Alla trodde att det var för att försvara folkets erövring, men så börjar planen skjuta. Och de skjuter inte mot kuppmaakarna, de skjuter mot folket, mot arbetarna, mot revolutionen.... Laikakota täcks av blod....

Ännu en boliviansk »revolution» hade genomförts. Torres hade störtats, men fr.a: Asamblea Popular — den gryende folkmakten — hade kros-

sats. Dess mest samlade strid blev dess sista.

• En revolution uppifrån

Asamblea Popular lyckades aldrig bli den verkliga kraft dess dokument gav uttryck för. Den fungerade inte effektivt. Den förmådde inte konkretisera sina beslut.

Problemet var bl a att Asamblea Popular utropades uppifrån. Från ledningarna av de fackliga organisationerna och de politiska partierna. Den fick aldrig några verkliga motsvarigheter på lokalt och regionalt plan.

Den lyckades heller aldrig bygga upp arbetarmiliser — de få som fanns var bara exempel på vad som borde finnas.

En stor del av Asambleaans tid upptogs av formella diskussioner i procedurfrågor, talarordning etc. I stället för att vara en verklig ledning blev den ett forum för diskussioner mellan olika ledarfigurer.

Det var personer som hela tiden hade en fot kvar inne i regeringssalarna samtidigt som de sa sig bygga arbetarmakten. Samtidigt som de fattade beslut om att organisera arbetarnas makt på lokal nivå, så förhandlade de med Torres.

Torres vacklan, hans tillit till den militärapparat han själv kommit ur — den borgerliga statens garant — blev också »Asambleans» vacklan — och orsaken till dess fall.

LARS PALMGREN

Nu stärks banden mellan rasistregimen i Sydafrika och militärdiktaturerna i Chile och övriga delar av Latinamerika.

För några nummer sen kunde Chilebulletinen avslöja att 150 000 vita rasister från södra Afrika erbjöds slå sig ner i Bolivia.

Enligt flera afrikanska tidningar har nu samarbetet också utsträckts till att gälla det militära området: chilenska trupper deltar i Sydafrikas ockupationskrig av Namibia.

AFRIKANSK PRESS:

'Chiletrupper i Namibia'

Nigerianska, mozambikanska och algeriska tidningar har alla rapporterat om att chilenska soldater befinner sig i Namibia sedan en tid tillbaka.

Den nambiska befrielsefronten SWAPO (South West African Organisation) har bekräftat uppgifterna. För ett år sen rörde det sig om 120 man – men siffran lär ha stigit under 1977.

Man kan fråga sig varför banden nu knyts även på det militära området – om också med en symbolisk styrka på 120 man?

Det finns med säkerhet flera svar:

● Sydatlantpakten. Det finns planer, framförallt i USA att bilda en sydatlantpakt, SATO. I den skulle bl.a. Chile och Sydafrika ingå. De allt hårdare banden mellan Sydafrika och Chile faller väl in i den planen. USA vill stärka kontrollen över såväl den strategiska Godahoppsudden på den Latinamerikanska kontinenten som Kap Horn på den afrikanska.

● Chiles och Sydafrikas gemensamma intressen. Både

Sydafrika och Chile är relativt isolerade regimer till följd av sin våldspolitik. De har också gemensam ideologi på flera områden – bl.a. drivs de av lika antikommunistiska regimer.

Juntan i Chile kan mycket väl tänkas se på ett bidrag till Sydafrikas krig mot SWAPO som ett bidrag till kriget mot »världskommunismen».

● Chiles behov av lån. Chiles betalningsbalans är ansträngd. Bara genom utländska lån kan juntan klara av alla avbetalningar. Juntan har tidigare

fått låna av sydafrikanska banker.

Mot bakgrund av allt detta är det alltså möjligt att uppgifterna om de chilenska stödet till Sydafrika är trovärdiga. Är det så – då visar både Sydafrika och Chile att de är beredda att kraftigt stärka banden mellan regimerna i hopp om att tillsammans kunna fortsätta sin förtryckspolitik.

Robin Lapidus

Källor:

US Guardian (USA)
Exelsior (Mexico)

Jag är intresserad av att

- ☐ komma i kontakt med en lokalkommitté
☐ vara med i en studiecirkel om Chile

Namn
Adress
Telefon

Skicka in talongen till Chilekommittén, Box 622, 101 28